

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การยอมรับของชุมชนในบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอ เชียงของ จังหวัดเชียงราย” เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การทำวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีกลุ่มประชากรจำนวน 14 คนดังนี้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน 5 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 2 คน กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน 5 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง 2 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มประชากร 402 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงการยอมรับของสมาชิกในชุมชนต่อบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆของกลุ่มแม่บ้านที่เอื้อต่อการเป็นฐานคะแนนเสียงให้

กับนักการเมืองระดับชาติ

โดยมีสมมติฐานในการศึกษาว่า บทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในชุมชน

#### 5.1 สรุปผลการวิจัย

##### 5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม 402 ราย โดยกำหนดเก็บจากผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน พบว่า

-จากกลุ่มประชากรมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีจำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 85.8 เพศหญิง 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2

-อายุของกลุ่มประชากร ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 42 ปีขึ้นไปมีจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่าจนถึง 41 ปีที่มีจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ค่ากลางของอายุ 41 ปี

-สถานภาพการสมรสของกลุ่มประชากร ผู้ที่สมรสแล้วอยู่ด้วยกันมีจำนวน 371 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 ซึ่งมากกว่าผู้ที่เป็นโสด, หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่ ที่มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

-ระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยม มีจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 ซึ่งมากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมหรือสูงกว่าที่มีจำนวน 141 คนคิดเป็นร้อยละ 35.1

-อาชีพของกลุ่มประชากร ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือปลูสัตว์มีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 ซึ่งมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว, รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ศิลปหัตถกรรม, ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5

-รายได้ของกลุ่มประชากร ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 2001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 ค่ากลางของรายได้ 3,453 บาท

-การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เนื่องจากประชากร 1 คน เป็นสมาชิกได้หลายกลุ่มหรือประชากร 1 คน เป็นสมาชิกกลุ่มแค่กลุ่มเดียว ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

ประชากรจะเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมากที่สุดมีจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านมีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 กลุ่มอื่นๆ ซึ่งได้แก่กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มข้าราชการ เป็นต้น มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 กลุ่มลูกเสือชาวบ้านมีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 กลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มหนุ่มสาวมีจำนวนน้อยที่สุดมีเพียง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

-การมีหรือไม่มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในครอบครัวของกลุ่มประชากร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่อาศัยอยู่ในครอบครัวของกลุ่มประชากรมีจำนวน 341 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 84.8 ซึ่งมีมากกว่าครอบครัวที่ไม่มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่มีจำนวน 59 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 14.7

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรจะพบว่า กลุ่มประชากรจะมีเพศชายมากกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการกำหนดการเก็บข้อมูลจากสมาชิกในชุมชนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเพราะเพศชายจะไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกได้กอรปกับผู้หญิงในชุมชนจะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเป็นจำนวนมาก อายุของกลุ่มประชากรจะอยู่ในวัยทำงานโดยจะมีค่ากลางอยู่ที่ 41 ปี กลุ่มประชากรจะมีสถานภาพการสมรสแล้วอยู่ด้วยกันสูง ส่วนระดับการศึกษาของกลุ่มประชากรจะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาตามชุมชนชนบทที่ประชาชนจะมีการศึกษาที่ไม่สูงมากนักด้านการประกอบอาชีพก็เหมือนกันส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก กลุ่มประชากรมีรายได้ต่ำโดยผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละมีถึง 52.0 ค่ากลางของรายได้ของกลุ่มประชากรอยู่ที่ 3,453 บาท กลุ่มประชากรจะเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนโดยที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมากที่สุด ส่วนการมีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในครอบครัวมีมากถึง 341 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 84.8 แสดงว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเป็นสิ่งที่สำคัญต่อแม่บ้านในอำเภอเชียงของ

### 5.1.2 การยอมรับของชุมชนต่อบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน

สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่เพียง 40.58 จากค่าเฉลี่ยมาตรฐาน 42.00 ซึ่งแสดงว่ากลุ่มแม่บ้านมีบทบาททางการเมืองน้อย ในขณะที่สมาชิกในชุมชนยอมรับว่ากลุ่มแม่บ้านมีความสำคัญต่อชุมชนค่อนข้างมากมีค่าเฉลี่ย 3.82 นั้นแสดงว่ากลุ่มแม่บ้านมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพและการช่วยเหลือด้านสังคมในการพัฒนาชุมชน ส่วนบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านสมาชิกในชุมชนยอมรับว่ากลุ่มแม่บ้านมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23 เป็นเพราะว่าการแสดงออกบทบาททางการเมืองในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนควรที่จะไปใช้สิทธิตามบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าบุคคลใดไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งจะเสียสิทธิทางการเมือง ในขณะที่กลุ่มแม่บ้านมีสมาชิกเป็นจำนวนมากมีผลต่อคะแนนการเลือกตั้งจึงได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนว่ามีความสำคัญต่อการเลือกตั้ง และการที่กลุ่มแม่บ้านมุ่งต่อการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่เปิดเผยยากที่บุคคลนอกกลุ่มจะรับรู้ได้ มีผลต่อบทบาทที่แสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งมีความสอดคล้องกันกับประเด็นในด้านต่างๆเหล่านี้ที่สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับคือ กลุ่มแม่บ้านติดต่อขอความช่วยเหลือจาก ส.ส. มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 นั้นแสดงว่าสมาชิกในชุมชนมีความเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจาก ส.ส.ปานกลางเป็นที่รับรู้ได้แบบเปิดเผย, กลุ่มแม่บ้านมีความสำคัญอย่างมากในการชักจูงให้สมาชิกในชุมชนไปร่วมฟังการหาเสียงมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.94, กลุ่มแม่บ้านสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดแล้วผู้สมัครคนนั้นมีโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80, กลุ่มแม่บ้านได้ร่วมหาเสียงกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.74, กลุ่มแม่บ้านได้รับผลประโยชน์จากผู้สมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.53 ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนในระดับปานกลางและค่อนข้างน้อยลงตามลำดับ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่ากลุ่มแม่บ้านมีแนวโน้มที่จะมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเชิงอุปถัมภ์ นั้นแสดงว่าผลประโยชน์เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในการเลือกตั้ง จากเหตุและผลดังกล่าวมีผลต่อโครงสร้าง บทบาท พฤติกรรม และปทัสถานภายในกลุ่ม ที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มและสมาชิก

บทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในด้านอื่นๆจะเป็นบทบาทที่เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นและในชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.17 ส่วนการยอมรับว่ากลุ่มแม่บ้านถ่ายทอดข่าวสารให้แก่สมาชิกในชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.66 บทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านที่ได้รับการยอมรับว่ามีน้อยที่สุดคือบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่เพียง 1.97

### 5.1.3 กรณีเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า

1. อายุของกลุ่มประชากรมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน โดยสมาชิกในชุมชนที่มีอายุมาก มีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

2. การมีหรือไม่มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในครอบครัวของกลุ่มประชากรสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน โดยที่ครอบครัวของกลุ่มประชากรที่มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านอาศัยอยู่ในครอบครัว มีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมากกว่า

3. สถานภาพการสมรสของกลุ่มประชากรมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน โดยกลุ่มประชากรที่สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน มีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมาก

4. กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน โดยสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมากกว่าสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน

5. อาชีพของกลุ่มประชากรมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน โดยกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและปศุสัตว์มีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ

นอกจากนี้ยังพบว่า มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือ ส.ส. กับกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของในเชิงอุปถัมภ์ โดยที่ผู้ให้การอุปถัมภ์ต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มแม่บ้าน ในขณะที่กลุ่มแม่บ้านต้องการได้รับผลประโยชน์ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและ ส.ส. ให้ผลประโยชน์แก่กลุ่มแม่บ้านเพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่กลุ่มแม่บ้านสามารถที่จะเป็นฐานคะแนนเสียงได้ ดังนี้

1. ปัจจัยในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเหนียวแน่นและมีความสามัคคีภายในกลุ่ม

2. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างของกลุ่มแม่บ้านที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงต่อสมาชิกกลุ่มทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ

3. ปัจจัยในความต้องการสนับสนุนในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ทั้งในด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ

4. ปัจจัยทางการจัดการบริหารภายในกลุ่ม ที่ยึดค่านิยมของกลุ่มและสมาชิกเป็นสำคัญ มีอิสระในการตัดสินใจปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยงานราชการ กลุ่มสามารถที่จะสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ขึ้นอยู่กับการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

4. ปัจจัยทางด้านการบริหารภายในกลุ่ม ที่ยึดต่อมติของกลุ่มและสมาชิกเป็นสำคัญ มีอิสระในการตัดสินใจปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยงานราชการ กลุ่มสามารถที่จะสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ขึ้นอยู่กับการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

5. ปัจจัยทางด้านสมาชิกกลุ่มที่มีเป็นจำนวนมาก เป็นผู้ที่มิสิทธิ์ในการเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

จากสมมติฐาน “บทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในชุมชน” จากการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านค่อนข้างน้อย โดยที่กลุ่มแม่บ้านมีบทบาททางการเมืองน้อย ในบรรดาบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านทั้งหมดจะพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งกลุ่มแม่บ้านจะมีบทบาทมากที่สุด ส่วนบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในด้านอื่นๆ มีน้อยมากหรือแทบจะไม่มี การยอมรับจากสมาชิกในชุมชนจึงมีน้อย อีกเหตุผลหนึ่งก็คือเป็นไปได้ที่สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านน้อยเพราะกลุ่มแม่บ้านมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นกลางทางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน เป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านน้อย

จากกรอบแนวความคิด “หากการยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมีมากกลุ่มแม่บ้านสามารถที่จะสร้างอำนาจต่อรองเพื่อจัดสรรทรัพยากรจากนักการเมืองได้” จากการศึกษาที่สมาชิกในชุมชนยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านค่อนข้างน้อยนั้น มีแนวโน้มที่กลุ่มแม่บ้านจะมีอำนาจต่อรองได้น้อย แต่ถ้ายอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมีค่อนข้างน้อยเพราะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นกลางของกลุ่มแม่บ้าน ถ้าเป็นอย่างในกรณีหลังนี้แสดงว่ากลุ่มแม่บ้านสามารถที่จะสร้างอำนาจต่อรองเพื่อจัดสรรทรัพยากรจากนักการเมืองได้

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ การเลือกตัวแทนของประชาชนโดยผ่านระบบการเลือกตั้งตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย การศึกษาการยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาที่ต้องการทราบถึงการยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงจากสมาชิกในชุมชน และปัจจัยของกลุ่มที่เอื้อต่อการเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งกลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มของประชาชนในชนบทที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

การเลือกตั้ง และบทบาททางการเมืองด้านอื่นๆของกลุ่ม ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนมากน้อยแค่ไหนซึ่งผลปรากฏว่าได้รับการยอมรับค่อนข้างน้อย เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทางการเมืองการปกครองของประเทศนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 มาจนถึงปัจจุบันได้ในระดับหนึ่งไม่มากนัก

ถ้าจะพิจารณาถึงการเกิดกลุ่มแม่บ้านที่ได้รับการจัดตั้งจากภาครัฐ โดยที่กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนมีหน้าที่ในการจัดตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนโครงการที่จะพัฒนาสตรีในประเทศโดยเฉพาะสตรีในเขตชนบทให้มีอาชีพ รายได้ ซึ่งการก่อตั้งกลุ่มสตรีในระยะแรกจะเป็นการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ในระยะต่อมาจะมีการวางแผนครอบครัว ส่งเสริมการเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการพัฒนาสตรีเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในการพัฒนาประเทศอยู่เสมอ การพัฒนาสตรีจากอดีตจนถึงปัจจุบันกลุ่มสตรีหรือกลุ่มแม่บ้านมีบทบาทมากในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในกรณีบทบาทของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนว่ากลุ่มแม่บ้านมีความสำคัญต่อชุมชนค่อนข้างมาก การรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านที่มีความเหนียวแน่น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในด้านต่างๆ เช่นการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่ประชาชนในชนบทจะมีส่วนร่วมได้ง่ายที่สุด ประกอบกับที่กลุ่มแม่บ้านมีสมาชิกของกลุ่มเป็นจำนวนมากและในบรรดาสมาชิกเหล่านี้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งจึงสร้างแรงจูงใจให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มในการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผย มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในการเลือกตั้งเช่น การช่วยผู้สมัครหาเสียง การชักชวนสมาชิกในชุมชนไปฟังการปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือการให้ความสนับสนุนต่อผู้สมัครในด้านอื่นๆ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอยู่สองลักษณะคือกลุ่มแม่บ้านจะเป็นฝ่ายขอต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งเสนอที่จะให้ความสนับสนุนแก่กลุ่มแม่บ้าน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความประปรายกล่าวคือหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้การสนับสนุนแก่อีกฝ่ายแล้วการที่จะให้ผลประโยชน์ต่อกันก็จะหมดลง

จะเป็นที่สังเกตว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในเรื่องการแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นร่วมกับองค์กรในท้องถิ่นได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนปานกลางซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีการปกครองในท้องถิ่น ในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เช่นการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

การริเริ่มบทบาทในการส่งตัวแทนแบบนี้ในอนาคตเป็นไปได้ที่กลุ่มแม่บ้านอาจจะส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติเพราะในปัจจุบันมีการกำหนดเขตเลือกตั้งเล็กลง ซึ่งองค์ประกอบของกลุ่มมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายประการ แต่การที่กลุ่มจะพัฒนาไปถึงขั้นนั้นได้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มพอสมควร โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองและการพัฒนากลุ่มให้เป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองให้ถูกต้องตามอุดมการณ์การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นก็คือการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนน้อยที่สุดจากการยอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่เพียง 1.97 เป็นการยอมรับที่สวนทางกันกับบทบาททางการเมืองในการเลือกตั้งที่กลุ่มแม่บ้านขอความช่วยเหลือจาก ส.ส. ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 และการที่มีการยอมรับว่ากลุ่มแม่บ้านได้รับผลประโยชน์จากผู้สมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยที่ 2.53 ถึงแม้จะมีการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนปานกลางและค่อนข้างน้อยแต่สมาชิกในชุมชนก็สามารถรับรู้ได้ทั่วไป ประกอบกับจากการสัมภาษณ์ที่พบว่ากลุ่มแม่บ้านมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แสดงว่าเมื่อมีการเลือกตั้งถ้าผู้สมัครคนใดให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่กลุ่มแม่บ้านแล้วผู้สมัครคนนั้นก็มีโอกาสที่จะได้รับการลงคะแนนจากกลุ่มแม่บ้านสูง ถ้าผู้สมัครคนนั้นๆ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งกลุ่มแม่บ้านแทบจะไม่มีโอกาสในการตรวจสอบเลย และไม่มีอะไรจะเป็นที่รับรองได้โดยที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นๆ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ได้สมบูรณ์ แม้จะมีข้ออ้างจากประชาชนโดยทั่วไปเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใดก็ตามว่า “ถ้าให้มากับรับ แต่จะตัดสินใจเลือกอีกทีหนึ่ง” ก็ตาม กลุ่มแม่บ้านจะมีการเลิกให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นๆ ขาดการให้ความสนับสนุนกลุ่มซึ่งไม่ใช่ประเด็นในการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. ตามเจตนารมณ์ในระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบทกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มแม่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงที่มีการจัดตั้งจากรัฐทั่วประเทศ โดยที่กลุ่มแม่บ้านในชนบทอาจจะเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวได้เหนียวแน่นในชุมชนกลุ่มหนึ่งและยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ประเทศไทยจะไม่สามารถจะพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมอารยประเทศต่างๆ ในโลกได้ถ้าไม่มีการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบทที่มีเป็นจำนวนมาก เพราะการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะแบบนี้มีผลต่อการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชันที่คอยกัดกร่อนสังคมไทยมาช้านานและไม่มีแนวโน้มว่าจะหมดไปง่ายๆ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ดีปานใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจการเลือกตั้งก็องค์กรก็ตามไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาก็มี

การสมยอมกันในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายได้แน่นอน ในความหมายนี้รวมถึงประชาชนทั่วไปด้วย

### 5.3 ข้อเสนอแนะ

กลุ่มแม่บ้านได้รับการยอมรับว่ามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาในชุมชนมีบทบาทในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ บทบาทในการช่วยเหลืองานสังคมในชุมชน จากการศึกษาที่พบว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านมีน้อย นอกจากการเลือกตั้งที่กลุ่มแม่บ้านมีส่วนร่วมโดยตรงแล้วยังพบว่าเป็นบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์ จากการศึกษาที่กลุ่มแม่บ้านมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงบทบาททางการเมืองทางแก้ไขก็คือ

หน่วยงานจากภาครัฐและองค์กรเอกชนควรปฏิบัติดังนี้ คือ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด อาสาสมัครเผยแพร่รัฐธรรมนูญ เป็นต้น ควรที่จะเข้าไปชี้แจงให้แก่กลุ่มแม่บ้านให้เห็นถึงผลดีผลเสียในการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประชาชนโดยส่วนรวม พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่กลุ่มแม่บ้าน

2. หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นตลอดจนองค์กรเอกชนอื่นๆควรที่จะมีบทบาทในการให้ความสนับสนุนส่งเสริมบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านแทนที่จะเป็นการรับผิดชอบจากกรมการพัฒนาชุมชนเพียงฝ่ายเดียว

3. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ในการตรวจสอบการทุจริตในการเลือกตั้งควรทำการตรวจสอบผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือส.ส.ที่เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับกลุ่มแม่บ้าน

4. หน่วยงานต่างๆควรที่จะมีการพิจารณาและส่งเสริมให้มีการศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านอย่างจริงจัง เมื่อมีบทบาทใดไม่พึงประสงค์ตามอุดมการณ์ทางการเมืองควรที่จะมีการชี้แนะ ทำความเข้าใจ หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มแม่บ้านนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

5. ควรมีการศึกษาความคาดหวังทางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านเพื่อที่จะได้กำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่มให้ถูกต้องชัดเจน แล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

กลุ่มแม่บ้านควรปฏิบัติดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้านควรที่จะติดตามข่าวสารข้อมูลและแสวงหาความรู้ทางการเมืองอยู่เสมอ การติดตามข่าวสารทางการเมืองและการแสวงหาความรู้ทางการเมืองจะเพิ่มศักยภาพให้แก่กลุ่มแม่บ้านโดยตรง มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มในทางบวก

2. กลุ่มแม่บ้านควรที่จะมีความตื่นตัวทางการเมือง เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มและสมาชิกให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านในระดับต่างๆทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด ควรที่จะทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทางราชการและองค์กรเอกชนเข้ามาเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเมืองให้แก่สมาชิกกลุ่ม

4. กลุ่มแม่บ้านควรที่จะเพิ่มบทบาททางการเมืองของกลุ่มให้มากกว่าที่เป็นอยู่ มีการทำแผนประกอบในการทำกิจกรรมทางการเมืองและปฏิบัติได้จริง มีการประเมินผล ปรับปรุงข้อบกพร่องเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข เพื่อการพัฒนากลุ่มให้มีบทบาททางการเมืองมากขึ้นในชุมชน ส่งผลให้กลุ่มจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนมากยิ่งขึ้น

#### ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารายอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านอย่างลึกซึ้งถึงประเด็นปัญหาต่างๆให้ครอบคลุม ส่วนในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อย่างขาดการศึกษาข้อมูลจากผู้สมัครรับเลือกตั้งและองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องในการส่งเสริมบทบาททางการเมืองของประชาชน ตลอดจนองค์กรที่ทำการตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชน การศึกษารายอมรับบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านซึ่งมีความเกี่ยวข้องต่อหน้าที่ของบุคคล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจิตสำนึกต่ออุดมการณ์การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมืองที่มีความละเอียดอ่อน การทำความเข้าใจและกำจัดข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยออกไป จะเป็นผลดีต่อการศึกษา